

היון / שופך לאט לאט, מנשק זוג שדיים / ונאנה מלוא חיובים על שולחן / ערוך מוכן. שיר שמשורריו שולי דינגוף עשור יים לחוש מולו את עקרותם החושנית והיצירתית.

יצחק וקנין הוא משורר שהאדמה קיימת בשיריו, משורר ששירתו האדמה עוברת בעד לשורות המאוד קצובות, מאוד אחר ראות ומאוד מלוטשות של שירתו. כמו השיר "ברפת", בו הוא כותב: "הגליים עייפות. פטמות כבדות. / זנב מגרש יתושים / קר ברפת. // ארם חזר לארגונו פותח אותו / משחק עם מחשבתו / תם בחדר. // רמוב הקש, חסר תקופות / קר ברפת..." שיר בו מציג וקנין עוצמה שירית בגורת.

קיים בשיריו של וקנין מימד צלול של מחאה, דבר הבא לידי ביטוי בשיריו "הילה", בו הוא כותב: "יש צועקים ויש שותקים / יש מתנגדים ויש בעד / יש הרפים ויש בונים / אבל כולם נחים / פסקמיליה ויש הרחוב. // יש קשורים תחת הילת פנס הרחוב. ויש נאבמים / ויש חופשיים / יש בוגרים ויש נאבמים / ועל ראש כולם אוים השמדה מרהף / תחת הילת פנס הרחוב." גם השיר חלומו של חייל, הבא בעיקבות שיר זה, הוא שיר מחאה מעולה שפתיחתו מספרת על: "קפדה על הראש. אבק שריפה. / יונה על פלי וית מצפה. / אשכול ענבים. קופסת לוף. / אשה ערומה רחוקה רחוק קה. / המלאך לא בא. לא בא..." את נושא הקסדה משיך וקנין ב"קסדת ה" שלום". שם הוא כותב: "כין שני עצים עמדו שלושה אנשים ונלחמו. / בקרב ה" ראשון ביקשו מהשמש שתשרוף אחד מהם / יצאה השמש ושרפה את שלושי תם. // בקרב השני ביקשו מהגשם שי יטביע אחד מהם / ירד הגשם והטביע את שלושתם. // בקרב השלישי ביקשו מהלילה שיתעה אחד מהם / ירד הלילה ותעו שלושתם..." וכך עד: "בקרב ה" שביעי ביקשו לרוץ ולכבוש אדמה / ורצו והגיעו שלושתם / וככו."

שיר הכותרת של וקנין, "מה המשל הזה" נפתח ב"עם עלות החמה קמה ילדה / הרימה מרין לפן, סדין טל, מעל פני הים / והתבוננה. / מהומת חתונה בכפר, זר פרחים להינומה..." ובדומה לשאר שיריו, הבנויים במיננים סיפוריים, מוליך השיר את הילדה אל "נער וכלב נילחמים על עצם מלכינה. / אין אבא ואין אמא. / שיר עוובה. / מה המשל הזה? השכה. / העננים ככדים, משמים שוב ירדה רמעה. / נכהלה מעט הילדה / כיר כבדה החזירה את הסדין הלבן, סדין טל, מעל פני הים, / ישבה על מיטתה וחשבה: מה המשל הזה עכשיו?"

בגרות שירתו של וקנין מפתיעה עשרת מונים במחזור השירים, "שירים יומיומיים", הנפתח בשיר "לא חריש ולא קציר", בו הוא כותב: "אם נתלה אלילים מעל ראשינו / ונשקע בחלום כופרים / לא יהיה חריש ולא יהיה קציר..." שיר אחר של וקנין, אשר יובא כאן בשלמות, מעיד על בגרותו ובשלות שיריו של משורר חדש ומפתיע זה בגוף השירה הישראלית, שיר שכותרתו, "ענינים": "בתוך העיניים האלה רמעות על ביוה כבית יתום / ועל אונם אלמנה. / בתוך העיניים האלה / זקקה. בתוך העיניים האלה / רכבת נוסעת ואיש עף מתנבה. / בתוך העיניים האלה / איש ואשה בתפילה / מול פת לחם."

היא אילכתו בדרכי השירה הגלוות של גבריאל ג'יימסון, (מזן מרוקני), ארז בימון (ספר הנענע) ואמנון שמואל (מישל עזרא ספרא ובנו). העושים כל ש" ביכולתם כדי להפוך פולקלור ומורשת ל" תרבות במסווה. יצחק וקנין, לעומתם, הוא משורר של אמת, שאינו נוקט למסכות ה" פולקלוריסטיות כדי לאפר את חוסר הכישרון, והוא מצליח להעניק לשירה ה" ישראלית העכשווית מימד נוסף, נידבך חדש.

ספרות ילדים

ההתחלה

מדור זה התייחס כמה פעמים בשלילה מירבית לספרי הילדים אותם חיבר בשנים

האחרונות אוריאל אופק, מדור זה של את עמדת הריכוזיות שפיתה אופק, כבעל השפעה ראשון במעלה על התפתחות ספרות הילדים המקורית בארץ בשנים האחרונות. ואת האינטרסים שלו, כמחבר מאוד בינוני של ספרי ילדים, על חשבון מוכשרים ר טובים ממנו.

בצד אוריאל אופק מחבר ספרי הילדים הבינוני מצוי אוריאל אופק אחר — אוריאל אופק החוקר. אופק, שפירסם כמה ספרים העוסקים בתולדות ספרות הילדים, הגיע להישגים בלתי מבוטלים.

החשוב בספריו של אופק הוא ספרות הילדים העברית — ההתחלה. ספר מחקר, שהוא ניסיון ראשוני לעקוב אחר שלבי צמיחתה של ספרות הילדים העברית מראשית תקופת ההשכלה ועד לדור התחיה הלאומית. ספר המבוסס על עבודת-דוקטור אתה חיבר אופק. הוא מתחיל במניין ספרות הילדים בעברית באבטליון, אותו חיבר אהרון וולפסון-האלה (ברלין 1806), שפסקמיליה מותכו מובאת אצל אופק ר מספרת: "חמור אחד נושא מלח עבר את הנהר ובעוברו נמוזו רגליו ויפול בתוך מי הנהר. ויקם וירא כי קל המשא עליו מאשר היה בתחילה (כי נמס המלח ויהי למים). ויהי אחרי כן וישב ויעבור את

לנער דעת ומימה לבור לו הדרך הישרה (...). והמספרים כתובים המה בלשון ה" מקרא קלה ונכוחה ויתנו עונג ושימחה בלב הנעורים והיו נקראים כנפש הפצה; גם ילמדו כזה שפה יהודית נפיה בלי משגה..."

אחד מהסופרים העבריים הבולטים של ראשית המאה שעברה ואמצעיתה היה אברהם מאפו, שחיבר שלושה ספרים פדגוגיים (א) חינוך לנער למתחילים, (ב) אמון פדגוג למתקדמים, (ג) דער הויד פראנצאזע (הצרפתי הביתי) ללימוד צרפי תית. ספר אחר של מאפו, אהבת ציון, הוגדר מאוחר יותר כ"הספר הראשון ב" ספרותנו, אשר נכתב למען הגדולים ונכבש גלויי הצעירים", וכן גם סיפרו אשמת שומרון, שעליו הכריז מאפו עצמו: "אל חיונותיה הרבים והנישגבים שתאו ויש תנוגם נערים וקנים." מאפו, שנחשב כי אחד ממבססי הספרות העברית, היה גם ממניחי התשתית לסיפור הילדים העברי.

תרגום של ספרים לעברית חשף בפני קורא העברית ז'אנר שלם של ספרים הנחשבים לספרות-ילדים, כמסחר פריס-לאוויז'ן סי (תרגום קלמן שולמן), דון קיזוטה מאת סרוואנטס, שראה אור תחת הכותרת אבינועם הגלילי, או משא האוויל

שנה א עולם קמין אתח"ד לנלטה

עתון לתלמידים ולתלמידות
יוצא לשבועיים

יכיל ספרים, שירים, משלים, תרות, דיושח האבע, ודברי היסט
כמוניס לסי הח הילדים השטתם. נערך

על יד בן-יהודה, יהודה גראבסקי ודילוביץ ביהשלם

Redaction "HAOR" pour OLAM KATON Jerusalem Palestine.	מיקום: 8 מיקום: 9 מיקום: 10	מיקום: 11 מיקום: 12 מיקום: 13
--	-----------------------------------	-------------------------------------

חוכן ענינים

סיפורים
מפתח
מיתוסים

סעם אחת ואנחנו מזהלכים על סעם
חיס לפניה ערב וסנקעים אננים קננית
וכל חסר ישלבו נלי חיס החציה. חיס
היה חס פה. כי בקיחיה חזנה ואמר
לויץ לשלום, ובה נחמן נא את בשיט

עיתון הילדים הראשון בארץ-ישראל
מסע מרתק אל תוך ספרות-הילדים בעברית

(בתרגום נחמן פרנקל, יאסי, 1871) רר בינון קרונו שתורגם תחת הכותרת כור עוני ("יצחק רומיש, וילנה 1862) ורובינון העברי (בתרגום ועיבוד של יצחק אר" לר), וכן ז'ול וורן, שהוצג באותה תקופה בעברית בשם ז'וליוס ווערנע, ויצירות משל פראנקל הופמאן ואחרים.

המיחד באותו שלב מורר של ראשית ספרות הילדים בעברית היה בכך, שבניגוד לכל השפות האחרות, היה מדובר בשפה שהילדים לא דיברו בה, שפה שבעזרתה ניסו סופרים עבריים להוסיף כי העברית איננה עוד לשון קודש בלבד.

הפרק על תקופת חיבת-ציון ותחיתיה ה" לשון העברית (1881—1905) מתאר את שלב ההתפר העיקרי שביסס את ספרות הילדים בעברית. הבולט והראשון בפרק זה הוא נטעי נעמנים — מיקראה שנערכה בידי אברהם מרדכי פוירקן (1883) ובה כמה סיפורים, סופרים אחרים שהתלו לכתוב באותה עת יצירות המתאמות ל" ילדים ולבני גיל הנעורים היו "ב לבנר", יהודה שפיינברג ו"צ לוויין.

פרק נודע יותר בתולדות ספרות הילדים בעברית הוא הפרק "תושיה לילדי ישראל", כאן, לראשונה, ניתנת דוגמה של מול המטפה ספרות ילדים. הראשון בהם היה

א"ל בן-אביגדור, ובעיקבותיו בא יהושע חנא רבניצקי, שהחל בפירסום הביבליוטקה עולם קטן. רבניצקי ניסה את מטרותיו ביצירת ספרים, אשר "ביאו (את הילד) למדרגה שיוכל בעצמו לקרוא ספר עברי בלי עזרת המורה".

בפרק, והייתם אנשים עברים! צמיחתה של ספרות-ילדים טבעית בארץ-ישראל מביא אופק את תרומתה של ארץ-ישראל, מראשית ימי ההתיישבות בה, בטיפוח ופיתוח ספרות הילדים העברית, כאשר מקרא לילד בני ישראל מאת אליעזר וחמדה בן-יהודה הוא מהראשונים ש" בספרי הילדים בארץ. בעיקבותיו של בן-יהודה באו דויד ילין, זאב יעקבי, יהודה גר ואחרים, שיצרו את התשתית לספרות הילדים כאן.

אין ספרות ילדים בלא עיתוני ילדים, ובספרו של אוריאל אופק לא נפקד מקום רישומם ומינם של עיתוני הילדים בעברית, החל מיתון הילדים העברי הראשון, ש" כוון כולו לילדים, הוא עולם קטן (שראה אור בירושלים, 1893). עולם קטן היה כתוב כולו על סהרת סופרי ארץ-ישראל. עד מהרה דיווח עולם קטן על המתרחש בבתי-הספר בערים ובמושבות, ומרכז ה" כובד של עיתונות הילדים עבר מהארץ לגולה. ב"ו בפברואר 1899 פורסם בעיר ליק, בגבול גרמניה, עיתון הילדים גן שעשועים, בעריכת אברהם מרדכי פוירקא. בעיתון זה פירסמו את יצירות הבכורה שלהם סופרים כדויד שמעון נוביץ (שימועוני), שפירסם בגיל 13 את שירו הראשון התדע, וסופרים ומשוררים אחרים. א"ל בן-אביגדור וש"ל גר" דון התחילו להוציא בווארשה (1901—1905) את עולם קטן, ואחר כך באו שבועונים כהחבר, שבעריכת י"ח טביוב, ועוד כתביעת ושבועונים רבים, אשר יצרו תשתית תרבותית לדור שלם, שהיה מאר חר יותר, הדור שעלה ארצה ויישב אותה.

ספרות הילדים העברית — ההתחלה הוא ספר יסוד הבנת שורשי התרבות הישראלית. ספר שיש בכוחו לפענח בפני הקורא בן-זמננו את הפלא שאין שני לו, של תחית הספרות העברית בכלל וספרות הילדים העברית בפרט. אוריאל אופק עמד במשימה זו באופן מכובד, תוך כדי הבאת מכלול העשייה כולה, בצירוף מראיי מקומות ולגופות של כותרות, שיש בכוחם להמחיש באופן חזותי את הפלא הזה.

מולדת

פרחרמון

סידרת ספרים מרגשת היא סידרת חצב שבהוצאת מסדה, המתמקדת בחומר מעולה ובעיצוב יפה, בפירסום ספרים על החי והצומח בישראל.

ספר חדש שראה אור בסידרת חצב הוא פרחים במרומי חרמון מאת מליכה ליב" נה", ובו סיפור הצמחייה הענפה של הגבנה בהרי ארץ-ישראל. הספר מורכב מסידרת סיורים, בתאריכים שונים של השנה, כאשר מיון צמחי החרמון נפתח בהפנים קצרי גבעול, דרך סגל צנוע, אליטון חרמון, צבעוני החרמון, רומולאת השלג, נורית זנובה, זמזומית החרמון, בור ניקה מזרחית, כרים קוצניים, כרובולת מק רינה, עריי הלבנון, אשחר הלבנון, דובדבן שרוע, געדה מזרחית, דרדר סגנוני, ורד דביק, צלילת טרערית, מרווה בוצינית, חדעד הלבנון, קוטינה החרמנית, קוד אדום פרחים, ארכובית הארזים, ציפורן הלבנון, כף אור, משקפיים חרמוניים, ועוד צמחים רבים.

פרחים במרומי חרמון מוליך את הקורא בשישה סיורים, שנעשו בחרמון בתקופת שנה שונות, עם תמליל פשוט ומרתק, כמעט יותר מיצירה ספרותית. בסופו של הספר מצוייה רשימה מלאה של הצמחים במרומי החרמון.

ספר זה הוא מהמרתקים שבספרי ארץ-ישראל, שראו אור בשנים האחרונות.

* מיכה ליבנה — פרחים במרומי חר" מון; סידרת חצב, הוצאת מסדה; עיצוב: דורית שרפשטיין; 120 עמודים (כריכה קשה + עשרות תצלומי צבע מרתקים).